

LISA MARKLUND

**CRVENA
VUČICA**

Preveo sa švedskog
Nikola Perišić

■ Laguna ■

Naslov originala

Liza Marklund

DEN RÖDA VARGEN

Copyright © Liza Marklund 2003

Published by agreement with Salomonsson Agency

Translation copyright © 2015 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

**CRVENA
VUČICA**

Prolog

NIKADA NIJE PODNOSIO prizor krvi. Verovatno zbog njenog izgleda, gustine i načina na koji pulsira. Uviđao je da je sve to iracionalno, naročito za nekog poput njega. U poslednje vreme ga je taj mučan osećaj progonio i u snovima, kojima nije bio u stanju da upravlja.

Sada je spustio pogled na šake i otkrio da su natopljene tamnocrvenom ljudskom krvlju. Kapala mu je na pantalone, još uvek topla i lepljiva. Zadah mu je udario u nos. Trgnuo se i panično počeo da je otreša sa sebe.

„Ej, stigli smo.“

Glas se probio kroz tanku opnu sna, i krv iščeznu u trenu. Ali snažna mučnina ostade, a oštra hladnoća je navirala kroz vrata autobusa. Šofer uvuče glavu u ramena u bezuspešnom pokušaju da je izbegne.

„Ili i ti hoćeš u garažu?“

Svi ostali putnici su već izašli iz aerodromskog autobusa. Ustao je s mukom, blago presamićen od bola. Uzeo je svoju mornarsku vreću sa susednog sedišta i promrmljao *merci beaucoup*.

Zastenjao je kada je trupnuo nogama o tlo. Na trenutak se oslonio na limenu karoseriju prekrivenu injem i protrljao čelo rukom.

Žena s pletenom kapom na glavi krenula je u pravcu obližnje stanice lokalnog prevoza, ali zastade kraj njegove vreće. Pogled joj je bio iskreno zabrinut, a leđa su joj se pograbila kada se nagnula ka njemu.

„Kako ste? Da li vam je potrebna pomoć?“

Reagovao je snažno i trenutno, odmahujući rukom ispred njenog lica.

„*Laissez-moi!*“, rekao je preglasno, dahćući od napora.

Žena je nastavila da stoji pred njim, samo je nekoliko puta trepnula poluotvorenih usta.

„*Êtes-vous sourde? J'ai déjà dit laissez-moi.*“*

Lice joj se zgrčilo u susretu s njegovom agresivnošću, pa je ustuknula dok joj se u očima ogledalo poniženje. Gledao je za njom kako se njiše dok hoda ka autobusu broj tri, sva četvrtasta i punačka.

Pitam se da li i ja tako zvučim, prošlo mu je kroz glavu. Kada govorim švedski.

Onda je shvatio da je misli oblikovao na maternjem jeziku.

Indépendance, razmišljao je, prisiljavajući mozak da se vrati na francuski. *Je suis mon propre maître.***

Žena mu je dobacila besan pogled pre nego što se popela u autobus.

On je nastavio da stoji u isparenjima dizela dok se autobus udaljivao, a Velika ulica se praznila. Osluškiivao je tišinu hladnoće i upijao svetlost bez senke.

Nigde na zemlji svemir nije toliko blizu kao kod severnog polarnog kruga. Tokom odrastanja tu pustoš je prihvatao

* Fr.: Jeste li gluvi? Rekao sam vam da me ostavite. (Prim. prev.)

** Fr.: Nezavisnost. Sam svoj gospodar. (Prim. prev.)

zdravo za gotovo, ne shvatajući veličanstvenost života na krovu sveta. Sada je jasno video tu samoću, čamotinju i beskrajnu udaljenost, kao da su usađene u ulice, limene krovove, sleđene četinare. Sve je tako poznato, a ipak tako strano.

Ovo je surovo mesto, pomislio je, ponovo na švedskom. Zamrznuti grad koji živi od državne pomoći i čelika.

A potom:

Baš kao i ja.

Pažljivo je prebacio kaiš od vreće preko ramena i grudi i uputio se ka ulazu u *Gradski hotel*. Spoljašnjost zgrade s početka XX veka izgledala je isto kao i u njegovom sećanju, dok o promenama u enterijeru nije mogao da sudi. Dok je živeo u Luleu, nikada nije imao razloga da poseti sedište tamošnje buržoazije.

Recepcioner je dočekaio starog Francuza s rasejanom ljubaznošću. Dao mu je sobu na drugom spratu, obavestio ga u koliko je sati doručak, dao mu plastičnu karticu s magnetnom trakom kojom će otvoriti vrata i odmah ga zaboravio.

Najmanje si primetan u moru drugih ljudi, pomislio je, zahvalio mu na engleskom s jakim akcentom i krenuo ka liftu.

Soba je bila zavodljiva na neki nesiguran i sramežljiv način. Uloženi trud i cena aludirali su na luksuz i tradiciju, zasenivši mu oči ledeno hladnim pločicama i kopijama stilskog nameštaja. Iza ovih kulisa video je neoprane prozore i umazane zidove od fiberglasa.

Malo je posedeo na krevetu gledajući u suton, ili je možda i dalje u pitanju bilo svitanje?

Pogled na more kojim se hvalio sajt na internetu sastojao se od sive vode, drvenih zgrada u luci, neonske reklame i velikog, crnog krova pokrivenog bitumenom.

Umalo je ponovo zadremao, pa se trgnuo da razbistri glavu, ponovo primetivši zadrž koji je dopirao iz njegove

unutrašnjosti. Ustao je i otvorio vreću, otišao do radnog stola na kom je poređao lekove, i počeo sa sredstvom protiv bolova. Potom je legao na krevet dok je osećaj gušenja polako uzmicao.

Dakle, najzad je stigao na odredište.

La mort est ici.

Smrt je ovde.

Utorak, 10. novembar

ANIKA BENGTON je zastala na pragu redakcije i žmirkala pod ostrim belim svetlom neonke. Zapljusnuli su je zvuci, rezanje štampača, zujanje skenera, prigušeno lupkanje kratko podrezanih noktiju po tastaturi. Ljudi su hranili aparate tekstovima, slikama, slovima, komandama, signalima, i punili digitalne stomake bez nade da će ih ikada zasititi.

Nekoliko puta je duboko udahnula i otisnula se na tu pučinu. U dnu, kod deska, radilo se usredsređeno i potpuno nečujno. Ekser, šef rubrike vesti, čitao je neke papire nogu prekrštenih na radnom stolu. Zamenik šefa vesti zurio je u treptavi monitor kompjutera sve crvenijih očiju. Rojters i francuski AFP, Asošijeted pres i TTA i TTB, vesti iz zemlje i inostranstva, sport i ekonomija, novosti i telegrami iz celog sveta u vidu beskrajne reke. Još nisu počeli da egzaltirano viču, glasno izražavaju ushićenje ili razočaranje zbog članaka ili priloga koji su odbačeni, žučno raspravljaju i zastupaju ovo ili ono gledište.

Prošla je kraj njih ne primećujući nikog oko sebe, i sama neprimećena.

A onda iznenada zvuk, izazov, glas koji je razbio naelektrisanu tišinu.

„Ponovo putuješ?“

Trgnula se i nesvesno koraknula u stranu. Uznemireno je pogledala negde u pravcu Eksera, a odande ju je zaslepila štedljiva sijalica.

„U rasporedu piše da po podne letiš za Luleo.“

Previše naglo je požurila ka svom staklenom kavezu, pa joj se čošak stola zario u butinu. Zastala je i nakratko zažmurila, osetila kako joj torba klizi niz ruku, pa se okrenula.

„Možda, pa šta?“

Ali šef vesti je već bio daleko, ostavio ju je na pučini, stešnjenu između pogleda i digitalnih uzdaha. Oblizala je usne, ponovo podigla torbu na rame i osetila ironiju kako se lepi za najlon njene zimske jakne.

Punim jedrima, kući, što dalje odavde. Akvarijum joj se brzo približio. Sa olakšanjem je gurnula klizna vrata u stranu i pobešla kroz umorne zavese. Zatvorila je vrata za sobom i naslonila potiljak na hladno staklo.

Barem su joj dozvolili da zadrži kancelariju.

Stabilnost je postajala sve važnija, osećala je da to važi kako za nju samu, tako i za društvo. Kada nastane haos, a ratovi promene karakter, važnije je nego ikada osvrnuti se unazad i učiti iz istorije.

Spustila je torbu i jaknu na sofu za posetioce i uključila kompjuter. Novinarstvo koje se bavi vestima činilo joj se sve udaljenijim iako se nalazila usred njegovog pulsirajućeg, elektronskog srca. Priče koje se danas nalaze na naslovnoj strani, već sutra će biti zaboravljene. Nije više imala volje da prati ENPS servis agencije Asošijeted pres, koji je predstavljao obrazac za vesti digitalnog doba.

Prošla je prstima kroz kosu.

Možda je samo umorna.

Mirno je čekala oslonivši bradu na ruke, dok su se programi pokretali jedan po jedan, a zatim je otvorila svoj materijal. Njoj je ovo izgledalo zaista zanimljivo, ali filcani tim iz rukovodstva novina nažalost nije bio podjednako oduševljen.

Setila se Eksera, koji je stajao tamo napolju i njegovog glasa nad pučinom.

Sakupila je svoje beleške i pripremila prezentaciju.

Stepenište je bilo mračno. Dečak je zatvorio vrata stana za sobom i napregnuto osluškivao. Kao i obično, čulo se cijukanje loše pričvršćenog prozora na stepenicama koje su se penjale do Andešona. Starčev radio je bio uključen, ali inače je vladala potpuna tišina.

Ti si mekušac, razmišljao je. Ti si niko i ništa. Budala.

Nakratko je samo stajao tu, a zatim odlučnim korakom krenuo ka ulaznim vratima.

Pravi borac se nikada ne bi tako spetljao. Uskoro će biti majstor, *Cruel Devil* samo što nije postao *Teslatron God*, i znao je šta je važno. U borbi nema oklevanja.

Otvorio je kapiju, isto žalosno škripanje. Zbog većnih zimskih nanosa snega, vrata su se zaustavila već posle dva-desetak centimetara, jer tokom prepodneva niko nije očistio stepenice. Provukao se i s lakoćom kliznuo napolje. Međutim, ruksak se zakačio za kvaku, a neočekivani trzaj ga je razbesneo do ivice plača. Cimao je i vukao dok neki mali šav nije pukao, ko ga jebe.

Silazio je klizavim, zaleđenim stepenicima do tla, održavajući rukama ravnotežu. Kada je stigao do kraja, izvurio je preko ograde kroz sneg koji je padao i ukočio se.

Čitavo nebo je osvetlila plava lampa koja se okretala naspram crne pozadine, pojavljivala se i nestajala.

Ovde su, pomislio je osetio kako mu se grlo steže. *Ovo je stvarno*.

Koraknuo je i stao kraj neke pokvarene kosilice za travu koja se jedva videla ispod snežnog pokrivača, čuo kako mu srce lupa sve jače, sve brže, tup, tup, tup, tup. Sklopio je oči i žmurio.

Nije želeo da vidi, nije se usuđivao da ode i pogleda.

Stajao je tu i čuljio uši, osećao kako mu se gel na kosi steže na hladnoći. Oštre pahuljice su mu padale na nos. Mećava je prigušivala sve zvuke, tutnjava iz železare se jedva čula.

Onda je čuo glasove. Neko je pričao. Onda i motor nekog auta, ili možda dva.

Širom je otvorio oči i pogledao preko ograde u pravcu fudbalskog terena.

Policajci, pomislio je. *Oni nisu opasni*.

Sačekao je da se malo smiri, pa se odšunjao do zida i pažljivo izvirió.

Dva policijska auta i hitna pomoć, ljudi čija su leđa izražavala samopouzdanje i široka ramena sa opasačima i uniformama.

Oružje, pomislio je dečak. *Pištolji. Bam-bam, i gotov si*.

Stajali su i razgovarali, hodali okolo i pokazivali, neki momak je imao kotur trake koju je razmotavao, neka devojka je zatvorila zadnja vrata vozila hitne pomoći i sela na suvozačko mesto.

Onda je čekao da čuje sirene, ali nije ih bilo.

Nisu nameravali da žure do bolnice.

Jer on je već mrtav, razmišljao je dečak. *Ne može ništa da se uradi*.

Zvuk autobusa koji je ubrzavao sve jače se čuo niz ulicu, video je kako jedinica prolazi iza ograde i pomislio: e jebiga,

sada mu je pobegao autobus, a matematičarka se baš razbesni kad neko zakasni.

Trebalo bi da požuri. Trebalo bi da potrči.

Ali je stajao u mestu, noge su mu odbijale poslušnost, nije smeo da izađe na ulicu, jer mogli bi se pojaviti automobili, automobili zlatne boje.

Pao je na kolena, šake su mu se tresle, i zaplakao je. *Kakav sam mekušac*, razmišljao je, ali nije mogao da prestane.

„Mama“, prošaputao je, „nisam želeo da vidim.“

Glavni urednik Andeš Šiman je preko konferencijskog stola razmotao dijagram sa ciframa koje su se odnosile na tiraž. Ruke su mu bile nervozne, pomalo vlažne. Znao je šta će nizovi brojki pokazati, ali su mu zaključci i analize bili toliko važni da se sav zacrveneo.

Ovo funkcioniše. Izdržali smo.

Udahnuo je polako i duboko, oslonio dlanove na sto, nagnuo se napred i pustio da vazduh upija informacije.

Novi pravac u obradi vesti jasno se odrazio kako na tiraž tako i na finansije. I sve je tu, crno na belo. Redakcija funkcioniše, ogorčenost zbog poslednjeg paketa otkaza već se stižala. Reorganizacija je sprovedena, ljudi su motivisani i jedinstveni uprkos otpuštanjima.

Kretao se oko sjajnog stola od orahovine, milujući drvo prstima. Lep komad nameštaja. Zaslužio ga je. Pokazalo se da je upravljanje čvrstom rukom bilo prava odluka.

Pitam se da li je još neko uspeo da uradi ovo, pomislio je, svestan da takvog nema. Njegova stručnost je najzad došla do izražaja.

Kroz ugovor koji je uspeo da izdejstvuje sa štamparijom smanjio je troškove štampe za osam procenata. Time

je porodici vlasnika štedeo milione svake godine. Kriza je dovela do smanjenja cene papira, za šta on ni u kom slučaju nije bio zaslužan, ali se zgodno uklopilo s povoljnim razvojem u preduzeću. Zapošljavanje novog šefa prodaje dovelo je do rasta prodaje oglasa, a u poslednja tri kvartala dobijali su i ideo u dobiti od jutarnjih novina i radiodifuznih medija.

A ko je izbacio napolje onog matorog fosila koji je radio kao da i dalje prodaje oglasni prostor lokalnih novina u Burosu?

Šiman se osmehnuo u sebi.

Ali svakako je najvažniji bio njegov dodatni razvoj prodajnog prostora na naslovnoj strani. Nije uzimao pobeđu zdravo za gotovo, već je stalno iznova podsticao ostale, i izgleda da će uspeti da stignu *Konkurenten* u sledećoj budžetskoj godini, ili možda u godini posle te.

Glavni urednik se protegao i izmasirao donji deo leđa. Prvi put otkako je došao u list *Kvelspresen* osećao je stvarno zadovoljstvo. Ovako je zamišljao svoj novi posao.

Dođavola, bilo je potrebno skoro deset godina.

„Mogu li da uđem?“, upita Anika Bengtson preko interfona.

Osetio je kako mu se srce steže, a stomak poigrava. Dva-put je udahnio pa izdahnio pre nego što se vratio do radnog stola, pritisnuo dugme i odgovorio: „Naravno.“

Iščekivao je nervozne reporterke korake gledajući u rusku ambasadu. Uspeh novina najzad mu je doneo poštovanje redakcije, što se najviše primećivalo po tome što mu nisu stalno upadali na vrata. S jedne strane, to se moglo objasniti i novom organizacijom redakcije. Četiri svemoguća šefa izdanja radila su po smenama i rukovodila svim rubrikama u okviru novina, i to je funkcionisalo baš onako kako je očekivao. Umesto da ga premeštanje vlasti na niži nivo u organizaciji oslabi, njega je to, paradoksalno, učinilo većim i

moćnijim. Delegirao je vlast i sada je vršio uticaj preko svojih piona, bez potrebe da se bakće s celokupnim osobljem.

Aniki Bengtson, nekadašnjoj šefici kriminalističke rubrike, ponudio je da postane jedna od četvoro. Odbila je. Pošteno su se sporečkali oko toga. Šiman ju je još ranije obavestio o svojim namerama u vezi s njom, video ju je kao jednu od troje mogućih naslednika i želeo je brzo da je učini delom šireg programa razvoja. Prvi korak na putu bi bio da postane šef izdanja, ali ona to nije htela.

„Ne mogu da te nateram na silu“, rekao je, i sam svestan koliko ljutito zvuči.

„Naravno da možeš“, odvrtila je, dok ga je gledala svojim nedokučivim očima. „Samo treba da mahneš bičem.“

Bengtsonova je bila među malobrojnima koji su smatrali da i dalje imaju slobodan pristup njemu i njegovoj kancelariji. Nerviralo ga je što im to nije uskratio. Njen poseban tretman delimično je bio uzrokovan velikim medijskim cirkusom od prošlog Božića, kada ju je jedan poludeli serijski ubica držao kao taoca u nekom tunelu. Ovaj događaj je definitivno doprineo prekidu silaznog trenda njihovih novina, i sve analize su to pokazale. Čitaoci su se vraćali *Kvelspresenu* nakon što su tamo čitali o noći koju je majka dvoje dece provela sa Bombašem. I neko vreme je s Bengtsonovom postupao u svilenim rukavicama. Način na koji je uspela da se izbori sa situacijom i pažnja javnosti koja je usledila nakon oslobađanja impresionirali su čak i upravu. Možda im nije bila važna ona lično, već pre činjenica da je insistirala da se konferencija za štampu prenosi iz redakcije *Kvelspresena*. Predsednik uprave Herman Venergren je skoro skakao od sreće kada je video prostorije lista u direktnom prenosu na CNN-u. Šiman se prenosa sećao iz dvojake perspektive, delom zbog toga što je doslovno stajao iza Anike pod

svetlima reflektora dok je prenos trajao, a delom iz bezbrojnih repriza koje su se vrtele na svim kanalima.

Zurio je dole u njen raščupan potiljak i primetio napetost u ramenima. Kasnije je Bengtsonova na televiziji delovala bledo i smeteno, davala je jasne ali sažete odgovore na učtivom školskom engleskom. Nije bilo neprijatnih izliva osećanja, hvala bogu na tome, kasnije je prepričavao Venergren preko telefona iz Šimanove kancelarije nekom predstavniku porodice vlasnika.

Lako je mogao da se priseti užasa koji je osetio kada je stajao na ulazu u tunel i začuo pucnje. *Samo da mi ne ubiju reporterku, razmišljao je, neka se desi bilo šta drugo, samo da mi ne ubiju reporterku.*

Skrenuo je pogled sa utvrđene ambasade i seo u stolicu.

„Jednog dana će se slomiti pod tobom“, reče Anika Bengtson i zatvori vrata za sobom.

Nije imao snage da se osmehne.

„Mogu da priuštim da kupim novu. Novine napreduju kao po loju“, rekao je.

Reporterka je bacila brz, gotovo plašljiv pogled ka dijagramu na stolu. Šiman se zavalio u stolici i pomno je posmatrao dok se oprezno smeštala u jednu od njegovih velikih stolica za posetioce.

„Želim da napišem novu seriju članaka“, rekla je gledajući u svoje beleške. „Sledeće nedelje je godišnjica napada na bazu F21 u Luleu, pa će biti najprikladnije da počnemo tamo. Mislim da je vreme za iscrpan pregled svega što se dogodilo, uz sve dostupne činjenice. Istinu govoreći, i nema ih baš mnogo, ali mislila sam da još malo istražujem. Sve to traje već više od trideset godina, ali su neki od zaposlenih iz tog vremena i dalje u ratnom vazduhoplovstvu. Možda je vreme da neko propeva. Ako ne pitaš, nećeš ni dobiti odgovor...“

Šiman je slušao, prekrstivši ruke na stomaku. Kada se prošlog Božića čitav onaj metež završio, otišla je kući na tri meseca. Složili su se da to nazovu odsustvom u sklopu nadoknade za prekovremeni rad. Kada se početkom aprila vratila u redakciju, instistirala je da bude nezavisni reporter istraživač. Ništa neobično, nikakva velika otkrića, rutinsko izveštavanje sa nulte tačke u Njujorku 11. septembra, nekoliko propratnih članaka o bombi u finskom tržišnom centru, razgovor s nekoliko preživelih sa Balijsa.

Činjenica je da u poslednje vreme nije baš uradila bogzna šta. A sada želi dodatno da se udubljuje u svoje osvrte na temu terorizma. Pitanje je bilo samo koliko je to bitno i da li je sada i ovde vreme da krenu u tu bitku.

„Dobro“, počeo je polako, „to bi moglo da bude zaista dobro. Da oduvamo prašinu s naših starih nacionalnih trauma, otmice aviona na Bultofti, bacanja bombe na ambasadu Zapadne Nemačke, drame na Normalmstorju...“

„...i Palmeovog ubistva, znam, ali od svih pet najmanje se pisalo o napadu na bazu F21.“

Spustila je beleške u krilo i nagnula se napred.

„Vojska je stavila katanac na celu priču, pozivajući se na državnu tajnu i čitav arsenal oznaka tajnosti. U to doba u štabu nije bilo osobe za odnose s javnošću obučene za rad s medijima, pa je jadni šef tamošnje flotile morao lično da urla na reportere da poštuju državne tajne.“

Da je pustim još malo, odlučio je.

„Dakle, šta znamo?“, upitao je. „Ali stvarno?“

Savesno je spustila pogled na svoje papire, mada je on bio prilično uveren da ona sve podatke zna napamet.

„U noći između sedamnaestog i osamnaestog novembra 1969. godine, avion-lovac „draken“ eksplodirao je usred baze vazduhoplovne flotile F21, u Kalakshedenu nadomak

Lulea“, rekla je brzo. „Jedan čovek je zadobio tako teške opekotine da je umro.“

„To je bio regrut na odsluženju vojnog roka, zar ne?“

„Da, tako se na kraju ispostavilo. Odvezen je ambulantnim helikopterom u Akademsku bolnicu u Upsali i nedelju dana se borio za život, dok na kraju nije umro. Porodica je u prvi mah učutkana, ali je nekoliko godina kasnije podigla veliku galamu zbog toga što nikada nisu dobili nikakvu nadoknadu od vojske.“

„I baš niko nije uhapšen?“

„Policija je saslušala hiljadu osoba, a državna bezbednost verovatno i više. Pročešljali su sve levičarske grupe u oblasti Norboten do njenog najudaljenijeg kutka, a ništa nisu pronašli. Nije bilo ni lako. Najzagriženije levičarske organizacije uspele su da poprilično očuvaju tajnost. Niko od njih ne zna kako se svi ostali zovu, a čitava bratija ima tajna imena.“

Andeš Šiman se nostalgичno osmehnu, jer je i sam u jednom kraćem periodu koristio ime Per.

„Ali takve stvari se nikada ne mogu sačuvati u potpunoj tajnosti.“

„Naravno, ne u potpunoj, jer su ipak svi imali bliske prijatelje unutar grupe ali, koliko sam uspela da shvatim, i danas ima ljudi u Luleu koji znaju jedni druge samo po tajnim imenima koja su koristili u levičarskim grupama krajem šezdesetih.“

Teško da je tada uopšte bila rođena, pomisli on.

„Pa ko je onda to uradio?“

„Šta?“

„Ko je razneo avion?“

„Oh, pa verovatno Rusi. U svakom slučaju, to je bio zaključak vojske. Situacija je u to vreme ipak bila znatno

drugačija, govorimo o dobu najbezumnije trke u naoružanju, hladni rat je tada bio ne samo hladan već potpuno leden.“

Nakratko je zažmurio i prizvao slike i duh vremena.

„Nastala je zaista žučna debata o nadgledanju vojnih postrojenja“, prisetio se odmah.

„Upravo tako. Odjednom je javnost, što će reći mediji, zagalamila da svaku jedinicu širom Švedske treba sakriti iza zavezane zavese. Naravno, to je bilo potpuno nerealno, jer bi zahtevalo upotrebu svih raspoloživih snaga. Straže su neko vreme bile pojačane, a postepeno su u baze vazduhoplovnih flotila uvedene unutrašnje bezbednosne zone. Prokletu visoke ograde sa alarmima i video-nadzorom i slične stvarčice po svim hangarima, i tako to.“

„I ti želiš tamo? S kojim si šefom izdanja razgovarala?“

Bacila je pogled na sat.

„Sa Jansonom. Bilo kako bilo, imam rezervaciju avionske karte za danas po podne. Mislila sam da se tamo gore vidim s jednim novinarom iz *Norlandskih novina*, tip ima nove podatke, a u petak putuje u jugoistočnu Aziju i neće se vraćati do Božića, pa je stvar pomalo hitna. Jedino je potrebno da ti kažeš okej.“

Andeš Šiman je osećao kako mu se vraća nervoza, možda zbog toga što se opraštala od njega u takvoj žurbi.

„Zar nije Janson mogao da se pobrine za ovo?“

Obrazi su joj se malo zarumeneli.

„U principu, jeste“, rekla je Anika Bengtson uzvraćajući mu pogled. „Ali znaš već kako je. Želeo je potvrdu od tebe da bi se pokrio.“

Klimnuo je glavom.

Ona je pažljivo zatvorila vrata za sobom. Dugo je gledao za njom i osetio potpuno razumevanje. *Ona ne poznaje*

granice, pomislio je. *Oduvek sam to znao*. Nema nagon za samoodržanjem. Dovešće sebe u svakojake opasnosti, u situacije o kojima obični ljudi nikada ne bi ni sanjali, jer joj nešto nedostaje. Nešto je usput iščezlo, iščupano iz korena, ožiljak je zarastao tokom godina i učinio je nemilosrdnom, kako prema svetu tako i prema samoj sebi. Zadržala je svoju žeđ za pravdom, istinom, kao žar koji joj neprestano gori u mozgu punom tame. Ona ne može drugačije.

Ovo bi moglo da ispadne veoma nezgodno.

Euforija rukovodstva redakcije zbog cifara prodaje od prošlog Božića iznenada se prekinula kada se ispostavilo da je Bengtsonova u toku svog zatočeništva napravila ekskluzivni intervju sa ubicom. Zapisala ga je na kompjuteru ubijenog šefa olimpijskog komiteta, Šiman ga je pročitao, tekst je bio senzacionalan. Problem je bio u tome što je Anika Gnjava-torka odbila da dozvoli novinama da ga objave.

„To je upravo ono što bi taj gad želeo“, rekla je. „A pošto ja posedujem autorsko pravo na tekst, mogu da odbijem.“

Pobedila je. Da su ga objavili uprkos njenoj zabrani, navukli bi sebi tužbu na vrat, kako im je zapretila. Iako bi možda izgubila na sudu, odlučio je da je ne izaziva, imajući u vidu ugled koji im je priča ipak donela.

Nije ona glupa, razmišljao je Andeš Šiman, *ali možda je malo izgubila dodir sa stvarnošću*.

Ustao je i ponovo prišao svojim tabelama.

Pa dobro. Slede nove uštede.

Zalazak sunca obasjavao je unutrašnjost aviona vatrenim sjajem iako je bilo tek dva po podne. Anika je pogledom tražila neku pukotinu u šlagu ispod nje, ali nije videla nijednu.

Punački čovek kraj nje nabio joj je lakat u rebra dok je dah-
ćući otvarao *Norlandske novine*.

Zažmurila je i zatvorila se u sebe. Navukla je zavese i pokušala da ignoriše šištanje ventilacionog sistema u avionu, bol od udarca u bok, kapetanove izveštaje o spoljnoj temperaturi i vremenu u Luleu. Prepustila se letenju pri brzini od hiljadu kilometara na sat i usredsredila se na pritisak koji je odeća vršila na njeno telo. Osećala je nestabilnost i vrtoglavicu. Glasni zvuci su počinjali da je iznenađuju, što se nije dešavalo ranije. Otvoreni prostori su postali beskrajni kada je trebalo da ih savlada, a u skućenim se gušila. Prostorna perspektiva joj se toliko iskrivila da je imala problema s procenom rastojanja, uvek je bila prekrivena modricama pošto je naletala na stvari, nameštaj i zidove, automobile i ivičnjake. Ponekad bi u njenom okruženju jednostavno nestalo kiseonika. Ljudi u njenoj blizini bi sve potrošili, a njoj ne bi ostavili nimalo.

Ali to nije opasno, znala je to, samo treba malo sačekati i proći će, zvuci će se vratiti, a boje ponovo postati obične, ništa strašno, ništa strašno.

Potisnula je misli i pustila da je avion uljuljka, osetila je kako joj brada klizi naniže, i anđeli su već bili tu.

Kosa kao kiša, pevali su, dar sa neba i vetar letnji, nema straha, trešnje zru...

Od straha se naglo uspravila u sedištu i udarila spuštenu poslužavnik pričvršćen za sedišta tako da je sok od narandže zapljusnuo unutrašnjost aviona. Lupanje srca joj je ispunilo glavu i zaglušilo sve druge zvuke. Debeljko kraj nje joj se obratio, nije ga razumela.

Ništa je nije plašilo toliko kao pesma koju su pevali anđeli.

Dok su ostajali u snovima, nije imala ništa protiv. Glasovi su joj pevali noću, utešno, kao na misi, izgovarajući

besmislene reči čiju je lepotu bilo teško definisati. Ali sada su umeli da nastave i pošto se probudi, a zbog toga se osećala strašno neprijatno.

Zatresla je glavom, nakašljala se i protrljala oči.

Proverila je da li je sok dospeo i na torbu s laptopom.

Kada se čelično telo pred sletanje probilo kroz masu oblaka, okružili su ih kovtenci leda. Kroz snežnu izmaglicu uspela je da nazre smrznuto sivilo Botnijskog zaliva, koje su razbijale smeđe hridi i ostrvca.

Sletanje je bilo puno njihanja i ljuljanja, vetar je zanosio mašinu.

Poslednja je izašla iz aviona, nestrpljivo trupkajući nogama dok se debeli podizao iz sedišta, uzimao prtljag sa polica i s mukom navlačio kaput. Protrčala je kraj njega ka izlazu i sa zadovoljstvom primetila kako se zatim našao iza nje na šalteru za iznajmljivanje automobila.

S ključevima u ruci požurila je pored taksista okupljenih kod izlaza, grupice tamnih uniformi koje su se glasno smejale i bez stida je odmeravale.

Hladnoća ju je zgrabila kada je iskoračila iz zgrade terminala. Pažljivo je udahнула i podigla torbu na rame. Nizovi tamnoplavih taksija vratili su joj sećanja na raniju posetu ovim predelima u društvu Ane Snaphane, na putu za Piteo. *Mora da je prošlo skoro deset godina, pomislila je. Bože, kako vreme leti.*

Parking se nalazi niže desno, iza autobuske stanice. Gola šaka u kojoj je nosila laptop brzo joj se smrzla. Zvuci koji su joj dopirali ispod nogu podsećali su je na slomljeno staklo i ispunjavali je samopouzdanjem. Krećući se napred,

ostavljala je sumnje i strah iza sebe, sada je na putu, ima svrhu, postoji cilj i smisao.

Automobil je stajao na poslednjem mestu, ali je morala da skloni sneg sa registarske tablice da bi bila sigurna.

Sumrak se spuštao beskrajno sporo i zauzimao mesto dnevne svetlosti koja se nikada nije zaista pojavila. Sneg koji je padao ujednačavao je oblike u šumi niskih borova što oivičavaju parking. Nagnula se napred i čkiljila kroz vetrobransko staklo.

Luleo, Luleo, na koju li je stranu Luleo?

Nasred dugačkog mosta kojim se vozila prema gradu sneg je iznenada oslabio i dozvolio joj da dole vidi ušće reke, zamrznuto i belo. Lukovi mosta su se meko uzdizali i spuštali nad njom dok se vozila. Grad se polako pomaljao kroz vejavicu, a sa desne strane se ka nebu uzdizao crni kostur industrije.

Železara i Rudno pristanište, pomislila je.

Kada su se oko nje pojavile zgrade, reagovala je trenutno i snažno, kao da je imala neki dežavi iz detinjstva. Luleo je poput arktičkog Katrineholma, samo još hladniji, sivlji i usamljeniji. Zgrade su niske, difuznih boja, a materijali lim, eternit, ploče od kamena ili cigle. Ulice široke, saobraćaj redak.

Gradski hotel je bilo lako pronaći, nalazio se u Velikoj ulici, kraj gradske kuće. Ispred ulaza je bilo slobodnih mesta za parkiranje, primetila je začuđeno.

Soba je imala pogled na Norbotensko pozorište i Gradski zaliv, jednu neobičnu ravnu površinu na kojoj je olovnosiva voda reke upijala svu svetlost u sebe. Okrenula je leđa prozoru, naslonila laptop na vrata toaleta, izvadila četkicu za zube i preobuku na krevet da ne bi morala da ih vuče okolo u torbi.

Potom je sela za radni sto i pozvala *Norlandske novine* s hotelskog telefona. Slušala je signale skoro dva minuta. Baš je nameravala da prekine vezu, kada se javio neki turoban ženski glas.

„Treba mi Beni Ekland“, rekla je Anika gledajući kroz prozor. Sasvim se smrklo. Nekoliko sekundi je slušala potmulo šuštanje na vezi.

„Halo?“, rekla je. „Da li je tu Beni Ekland? Halo?“

„Halo?“, oglasila se žena tiho.

„Trebalo je da se vidimo ove nedelje, ja se zovem Anika Bengtson“, rekla je Anika, ustala i počela da prekopava torbu u potrazi za olovkom.

„Vi, znači, niste čuli?“, upita žena.

„Šta?“, odvratila je Anika uzimajući svoje beleške.

„Beni je mrtav. Jutros smo saznali.“

Prvo joj je došlo da se nasmeje, zatim je pomislila kako šala i nije naročito smešna, pa se umesto toga razljutila.

„Šta to pričate?“, upita.

„Ne znamo šta se tačno dogodilo“, odvratila je žena muklo.

„Samo da je u pitanju neka vrsta nesrećnog slučaja. Svi smo ovde u šoku.“

Anika je nastavila da stoji s beleškama u jednoj ruci, a slušalicom i olovkom u drugoj, i zuri u svoju sliku u ogledalu, na trenutak lebdeći u vazduhu.

„Halo?“, oglasila se žena iz slušalice. „Da li želite da razgovarate s nekim drugim?“

„Ja... Žao mi je što to čujem“, rekla je Anika i progutala knedlu. „Šta se uopšte dogodilo?“

„Ne znam“, odgovori žena, sada plačnim glasom. „Moram da obavim još jedan razgovor i gotova sam za danas. Ovo je bio grozan dan, grozan dan...“

I zatim ponovo tišina u slušalici. Prekinula je vezu, sela na krevet i borila se s naglom mučninom. Onda je primetila da se ispod jednog noćnog stočića nalazi telefonski imenik za Luleo sa okolinom. Zgrabila ga je, pronašla broj policije, pozvala ga i dospela u Pravni centar.*

„Onaj novinar, da“, odvratio je napeto dežurni oficir kada ga je pitala šta se dogodilo s Benijem Eklandom. „To je bilo negde u četvrti Svartestaden. Razgovarajte sa Supom iz kriminalističkog odeljenja.“

Čekala je s rukom preko očiju dok ju je spajao dalje, osluškajući uobičajene hotelske zvuke: vodu koja šušti kroz cev u zidu, brujanje nekog ventilatora u zadnjem dvorištu, stenjanje koje prati snošaj iz susedne sobe s plaćenom televizijom.

Komesar Sup iz kriminalističkog odeljenja zvučao je kao da je dostigao starost i iskustvo koje malo šta može uzdrmati.

„Žalosna priča“, rekao je i duboko uzdahnuo. „Mislim da sam u poslednjih dvadesetak godina baš svaki dan pričao sa Eklandom. Stalno je zvao, dosadan kao osica. Uvek je želeo da sazna nešto više o nečemu, uvek je morao da proverii nešto što mi u stvari nismo smeli da kažemo, a on je sasvim sigurno znao da je tako. 'Slušaj, Supe', imao je običaj da kaže, 'jebiga, ne uspevam da sklopim ovo, kako stoje stvari s tim i tim, ili jebiga, šta vi u Pravnom centru radite po ceo dan, da li ikada vadite ruke iz guzice...'"

Komesar Sup se nasmejavao uz tiho krkljanje i primetan privuk melanholije. Anika je protrljala čelo i osluškivala kako s druge strane zida nemačka porno-glumica vrišti glumeći orgazam, u iščekivanju da njen sagovornik nastavi priču.

* Pravni centar – noviji koncept u Švedskoj koji se svodi na okupljanje institucija pravnog sistema – policije, javnog tužioca, pritvora i suda na jednom mestu, odnosno u jednoj zgradi. (Prim. prev.)

„Biće pomalo prazno bez njega“, rekao je Sup naposletku.

„Trebalo je da se vidimo“, rekla je Anika, „dogovorili smo se da razradimo neke teze i uporedimo materijal. Od čega je umro?“

„Obdukcija još nije završena, pa ne bih želeo da nagađam šta bi mogao biti konačni uzrok smrti.“

Komesarova usporena opreznost ju je unervozila.

„Ali šta se dogodilo? Da li je upucan? Pretučen? Uboden nožem?“

Komesar duboko uzdahnu.

„Pa dobro“, reče, „ionako će se saznati. Mislimo da ga je pregazio auto.“

„Saobraćajna nesreća? Udario ga je auto?“

„Velikom brzinom ga je pregazilo neko vozilo, verovatno jači putnički automobil. Pronašli smo jedan ukraden volvo dole u Rudnom pristaništu sa određenim oštećenjima na karoseriji, mogao bi da bude taj.“

Napravila je nekoliko koraka, uzela torbu i izvukla beležnicu.

„Kada ćete to utvrditi?“

„Primili smo prijavu juče po podne. Tehničari se sada bave tim. Sutra ili u sredu.“

Anika je sela na krevet s beležnicom u krilu. Savila se i iskliznula joj kada je pokušala da piše.

„Da li znate u koje vreme se dogodilo?“

„U nekom trenutku u nedelju uveče ili u ponedeljak rano ujutru. Viđen je u *Gradskoj kafani* u nedelju, a verovatno se vratio kući autobusom.“

„Da li je stanovao u...“

„U Svartestadenu, da, mislim da je tamo i rođen.“

Olovka je štrajkovala, morala je da užurbano crta krugove po beležnici pre nego što je proradila.

„Gde je pronađen i ko ga je pronašao?“

„Kod ograde uz Rudni nasip, baš naspram železare. Mora da je dobro no leteo do tamo. Jedan momak koji je završio smenu pozvao nas je juče rano ujutru.“

„Nemate nikakvu predstavu ko ga je udario i pobegao?“

„Automobil je ukraden na Berjnesetu u subotu, a naravno da smo štošta pronašli na licu mesta...“

Komesar Sup je ućutao, Anika je još malo slušala tihi šum na vezi. Ljubitelj pornića iz susedne sobe promenio je kanal na MTV.

„Šta vi lično mislite o ovome?“, prošaputala je na kraju.

„Džankiji“, odvratio je policajac istim tonom. „Nemojte me citirati, ali bili su urađeni kao guzice, put je bio klizav, naleteli su na njega i zatim pobegli. Ubistvo iz nehata. Ali uhvatićemo ih. Budite sigurni.“

Anika je u pozadini čula glasove ljudi zaposlenih u Pravnom centru i požurila da privuče komesarovu pažnju.

„Još samo jedno pitanje“, rekla je. „Da li ste bili zaposleni u Luleu u novembru 1969. godine?“

Čovek se kratko nasmeja.

„Tačno je da sam mator“, reče, „pa sam mogao biti zaposlen u to vreme. Ali promašio sam eksploziju u bazi F21 za nekoliko meseci. U to doba sam bio u Stokholmu, a ovde sam počeo da radim u Odeljenju za održavanje reda u maju 1970. godine.“

Kada je navukla jaknu i pronašla rukavice, mobilni telefon je zazvonio iz torbe. Ekran je prikazivao nepoznat broj, što je donosilo tri mogućnosti: neko iz novina, Tomas ili Ana Saphana.

Nekoliko sekundi je oklevala, onda pritisnu dugme i javi se.

„Sedim u svojoj stolici model 'operativa' iz Ikee“, rekla je Ana, „a upravo podižem noge na radni sto 'prioritet'. Gde si ti?“

Anika oseti kako joj se ramena opuštaju od olakšanja, nema krivice, nema zahteva.

„U Luleu. Hoćeš da kažeš da si najzad u svojoj novoj kancelariji?“

„Sa imenom na vratima i svim ostalim. Prvi put zovem sa svog novog telefona 'doro'. Kakav mi je broj?“

„Skriven je“, odvrati Anika i pusti da joj rukavice i jakna ponovo padnu na pod. „Šta je rekao doktor?“

Prijateljica je duboko uzdahnula.

„Izgledao mi je umornije nego ja“, rekla je, „ali je to možda i razumljivo. Ipak idem kod njega već skoro deset godina. To bi svakog ugnjavilo. Ali barem imam svest o svojoj bolesti, znam da sam hipohondar.“

„Valjda i hipohondri dobijaju tumor na mozgu“, odvrati Anika.

Sa druge strane linije prestrašena tišina.

„Jebem ti“, rekla je Ana Snaphana. „Na to nisam mislila.“

Anika se nasmeja, ispunjena toplinom koju je samo Ana mogla da joj prenese.

„Šta onda da radim, dođavola?“, upita Ana. „Kako da se manje nerviram? Sutra je konferencija za štampu, a ja moram da priprelim podatke o vlasničkoj strukturi, pa onda sva ona tehnička sranja, dozvole za emitovanje i ostalo.“

„A zašto?“, upita Anika. „Pa ti si šef programa. Pusti da se izvršni direktor pozabavi time.“

„On je u Njujorku. Šta kažeš na ovo? 'TV Skandinavija je u vlasništvu konzorcijuma američkih investitora koji

svi imaju višegodišnje iskustvo u posedovanju i upravljanju televizijskim stanicama. Emitovaćemo program putem digitalne zemaljske mreže u Finskoj, Danskoj, Norveškoj i Švedskoj, sa sedištem i studiom ovde u Stokholmu. Vlasnici su ocenili da skandinavske zemlje, uz dodatak Finske, koje zajedno uzete imaju publiku koja odgovara desetini SAD, predstavljaju neiskorišćen televizijski potencijal. U predlogu Ministarstva za kulturu iz januara, ministarka za kulturu Karina Bjernlund će predložiti da digitalna zemaljska mreža dobije iste konkurentne uslove kao i ostatak tržišta, pa će Uprava za poštu i telekomunikacije izdavati licence onima koji ispunjavaju uslove za emitovanje...’ Šta misliš?“

„Prestala sam da pratim još kod konzorcijuma“, odvrati Anika. „Zar ne možeš to da napišeš na neki veseliji način?“

Ana Snaphana duboko uzdahnu.

„Kada bi samo znala koliku će pometnju ovo stvoriti“, rekla je. „Uputićemo izazov etabliranim televizijskim kanalima na potpuno nov način, pošto ćemo moći da emitujemo program putem zemaljske mreže i stignemo do svakog domaćinstva u Skandinaviji. Svi će nas zamrzeti.“

„Pa onda pusti tu priču“, rekla je Anika i pogledala na sat. „Pričaj o dečjim programima koje ćete emitovati, kako ćete ulagati u obrazovanje i emisije iz kulture, ozbiljne vesti i sopstvenu produkciju dokumentaraca o tome kako žive ljudi Trećeg sveta.“

„Ha-ha“, odvrati Ana kiselo. „Baš kul.“

„Moram da idem“, reče Anika.

„Ja moram nešto da popijem“, reče Ana.

Glavna redakcija *Norlandskih novina* nalazila se u iznajmljenoj trospratnici između Gradske kuće i Rezidencije. Anika

je podigla pogled ka fasadi od žute cigle i pretpostavila da je zgrada sagrađena sredinom pedesetih.

Ovo bi mogao biti i *Kuriren* iz Katrineholma, palo joj je na pamet, pošto izgleda potpuno isto. Utisak se pojačao kada se naslonila na staklena vrata, rukom zaklonila oči od lampe koja je svetlela odozgo i provirila ka recepciji. Tamo su vladali polumrak i pustoš, a svetleći znak za izlaz u slučaju opasnosti dodavao je zelenkaste obrise stalku za novine i stolicama za posetioce.

Zvučnik iznad dugmeta s natpisom „redakcija“ je zakrčao. „Da?“

„Zovem se Anika Bengtson i radim u *Kvelspresenu*. Zakazala sam sastanak za večeras s Benijem Eklandom, ali sada sam čula da je mrtav.“

Tišina je strujala u zimsku tamu, praćena statičkim pucketanjem. Pogledala je ka nebu, oblaci su se povukli, a zvezde pojavile. Temperatura je brzo padala, pa je trljala rukavice jednu o drugu.

„Dobro, i?“ zakrčao je glas iz redakcije, sumnjičavost je nadjačala lošu tehniku.

„Beni je trebalo da dobije određeni materijal od mene, i trebalo je da prodiskutujemo o nekim stvarima.“

Sada je odgovor usledio brzo.

„U zamenu za šta?“

„Pustite me unutra da porazgovaramo“, odvrtila je.

Tri sekunde statičkog oklevanja kasnije, brava je zazujala i Anika otvori vrata. Zapahnuo ju je topao vazduh s mirisom prašine od papira. Dok je žmirkajući navikavala oči na svetlo zelene LED lampe, čula je kako se vrata ponovo zaključavaju uz škljocaj.

Redakcija se nalazila na spratu levo, koji je imao izlizan sivi laminat s gumenim lajsnama.

Krupan čovek u beloj košulji koja mu se izvukla iz pantalona dočekao ju je kraj aparata za foto-kopiranje. Lice mu je bilo zajapureno, oči umorne i crvene.

„Zaista mi je žao“, rekla je Anika pružajući ruku. „Beni Ekland je bio legenda i dole kod nas.“

Čovek joj je otpozdravio i klimnuo glavom, predstavljajući se kao Pekari, šef noćne smene.

„Mogao je da dobije posao u bilo kojim novinama u Stokholmu kad god je hteo, ali je više puta to odbio, hteo je da ostane ovde.“

Anika je pokušala da se osmehne kako bi nadoknadila svoju prethodnu bezazlenu laž.

„Da, to sam i sama shvatila“, promrmljala je.

„Da li ste za kafu?“

Krenula je za šefom noćne smene do čajne kuhinje, jazbine bez prozora, s kuhinjskim elementima naguranim između subotnjeg dodatka i rubrike s pismima čitalaca.

„Vi ste bili u tunelu, zar ne?“, postavio je retoričko pitanje.

Anika je kratko klimnula glavom i skinula jaknu, dok je čovek sipao gusti katran u dve loše oprane šolje.

„Dakle, kakve je usluge trebalo da razmenite vas dvoje?“, upita Pekari dok joj je pružao zdelu sa šećerom.

Odmahnula je rukom.

„U poslednje vreme sam dosta pisala o terorizmu. Prošle nedelje sam s Benijem razgovarala o napadu na bazu F21, a on mi je rekao da je nečemu ušao u trag. Nečemu zaista bitnom, opisu onoga što se dogodilo.“

Šef noćne smene je spustio zdelu sa šećerom na sto i uzeo kocke prstima na čijim su se vrhovima videle mrlje od nikotina.

„To smo objavili prošlog petka“, rekao je.